

ПО-16 ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПСИХОЛОГА

Робоча програма навчальної дисципліни (Силлабус)

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Прикладна психологія
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	Заочна
Рік підготовки, семестр	3 курс, 5 семестр
Обсяг дисципліни, розподіл годин за аудиторними заняттями і самостійною роботою	5 кредити ЕКТС /150 годин лекції – 14 годин, семінарські заняття – 12 години, самостійна робота –124 годин
Семестровий контроль/ контрольні заходи	МКР , екзамен
Розклад занять	https://my.kpi.ua та https://schedule.kpi.ua
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Винославська Олена Василівна, професор кафедри психології та педагогіки https://psy.kpi.ua/vikladachi/
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/NzU3MDczMzQ4MTI5?cjc=yinq4yx
Програма навчальної дисципліни	

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

“Професійна етика психолога” – нормативна освітня компонента.

Опанування навчальної дисципліни “Професійна етика психолога” спрямоване на ознайомлення здобувачів вищої освіти з теоретико-методологічними і практичними питаннями професійної етики; підсилення у них високих стандартів здійснення професійної діяльності; вироблення глибокого розуміння природи базових етичних принципів, обов’язкових для реалізації набутих фахових знань, вмінь та навичок з психології, психологічного консультування у відповідальний спосіб, а також на моральне самовдосконалення в контексті професійного розвитку особистості.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є етика професійної діяльності психолога та способи її використання у практичній діяльності.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми **метою** навчальної дисципліни є підсилення у здобувачів вищої освіти:

Загальних компетентностей:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2);
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК 12);
- Здатність до саморозвитку на основі рефлексії та саморегулювання (ЗК-14);
- Здатність і готовність до безперервного й актуального навчання, опанування новими

знаннями, методичними розробками, інноваційними проектами, володіння новітніми технологіями в галузі психології (ЗК-15);

Фахових компетентностей:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (ФК 1);
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (ФК 3);
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (ФК 4);
- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) (ФК 8);
- Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту (ФК 9);
- Здатність застосовувати знання теорій лідерства та моделей побудови кар'єри в практичній реалізації свого лідерського потенціалу та професійній діяльності (ФК 13).

Засвоєння навчальної дисципліни «Професійна етика психолога» посилює у здобувачів освіти такі **програмні результати навчання:**

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання ефективність власних дій (ПРН1);
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань (ПРН2);
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань (ПРН3);
- Обирати та застосовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги (ПРН5);
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (ПРН9);
- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (ПРН11);
- Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога (ПРН16);
- Керувати процесами коригуючого впливу в процесі психологічних консультацій (ПРН21).

Комунікація з викладачем можлива та заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також у межах консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології та педагогіки, але викладач сам призначає здобувачам освіти час консультації в індивідуальному порядку. До того ж для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер Telegram та ін.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Для вивчення дисципліни здобувачу освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами наукових інститутів та бібліотек.

Навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх і наукових галузей: філософії, історії тощо. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця дана навчальна дисципліна тісно пов'язана з дисциплінами: «Вступ до психології», «Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні», «Психологія особистості», і виступає підґрунтям для вивчення дисциплін «Основи психологічного консультування», «Основи психотерапії», «Психологія здоров'я» та ін. Дисципліна перебуває у певному зв'язку з іншими дисциплінами соціально-логіко-гуманітарного блоку, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття здобувачами освіти змісту пропонованої дисципліни.

3. Зміст навчальної дисципліни

Заочна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Загальні уявлення про професійну етику психолога				
Тема 1.1. Прикладна етика та її підходи до аналізу моральних проблем.	12	2	-	10
Тема 1.2. Професійна етика як галузь прикладної етики	18	2	2	14
Тема 1.3. Моральний розвиток особистості майбутніх психологів	18	2	2	14
Розділ 2. Кодекси професійної етики психологів				
Тема 2.1. Кодекси професійної етики психологів України	18	2	2	14
Тема 2.2. Кодекси професійної етики психологів США і Канади. Тема 2.3. Кодекси професійної етики психологів країн Європи	18	2	2	14
Розділ 3. Етичні проблеми у професійній діяльності психолога				
Тема 3.1. Професійні ризики психологічної професії	18	2	2	14
Тема 3.2. Етичні проблеми дослідницької діяльності психолога. Тема 3.3. Етичні засади публічної активності психолога	18	2	2	14
Підготовка до екзамену	30	-	-	30
Всього годин	150	14	12	124

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1. Базова література

1. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика: Учеб. пос. для студентов ст. курсов психол. фак. – К.: Укртехпрес, 2017. – 216с.
2. Ермоленко А.Н. Этика ответственности и социальное бытие человека (Современная немецкая практическая философия). – К., 2015. – 200с.
3. Етичний кодекс психолога. URL: 1448287570Етичний кодекс психолога.docx
4. Колтунович Т. А. Етичний кодекс психолога : навч.-метод. посіб. / Т. А. Колтунович; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. - Чернівці : Рута, 2017. - 232 с.
5. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2018. – 384с.

4.2. Допоміжна література

1. Андрушко Я.С. Психокорекція: навч.-метод. посібник. Львів :ЛьвДУВС, 2017. 211 с.
2. Липка А. Психологічні поради та рекомендації щодо активізації професійної відповідальності психологів. 2019 №2. С. 139-146.

3. Панок В. Г. Психологічна служба: Навчально – методичний посібник для студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2014. 488 с.
4. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України. Наказ МОН від 22.05.2018, №509.
5. Психологічна служба в системі освіти: Курс лекцій. / Укладач: І.С. Загурська. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 166 с
6. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Сербова, О. Л. Туриніна, О. В. Москаленко, С. О. Хілько, В. О. Чумаков. 2-е вид., перероб. та допов. Київ, КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 594 с. <https://ela.kpi.ua/items/c047fef0-8cdb-46fa-aa4c-c7b4e6a41250>
7. Яценко Т. С., Глузман О. В., Усатенко О. М. Методологія професійної підготовки практичного психолога. Дніпропетровськ : Інновація, 2014. 192 с.
8. Vynoslavska, Olena, Mazurek, Emilia, Kononets, Maria. Ethical Focus in Training Future Business Leaders at University Level. *Advanced Education*. 2022. #21. P. 68-85. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.259116> (Web of Science)

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1 Лекційні заняття

№	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на самостійну роботу)
1	Тема 1.1. ПРИКЛАДНА ЕТИКА ТА ЇЇ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ МОРАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ Прикладна етика як нова форма моральної регуляції соціального життя. Основні напрями прикладної етики. Підходи до аналізу моральних проблем, що застосовуються в прикладній етиці. Підхід з позиції моральних прав (деонтологічний). Підхід з точки зору справедливості. Концепції справедливості. Підхід з позиції загальної користі (утилітаристський), складнощі його застосування. Утилітаризм правила. Утилітаризм вчинку. Завдання на СРС: Дати відповіді на запитання: 1. Поясніть, у чому полягає деонтологічний підхід до прийняття етичних рішень. 2. Визначте особливості відомих вам концепцій справедливості. 3. Охарактеризуйте складнощі застосування теорії утилітаризму.
2	Тема 1.2. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЯК ГАЛУЗЬ ПРИКЛАДНОЇ ЕТИКИ Професійна етика в суспільстві та її взаємозв'язок з іншими науками. Класифікація професійної етики. Духовний і практичний аспекти професійної етики. Особливості етики різних професій. Поняття етичної проблеми (дилеми). Найбільш поширені чинники виникнення складних етичних проблем (дилем). Завдання на СРС: Дати відповіді на запитання: 1. Сформулюйте соціальні функції, які виконують морально-професійні кодекси. 2. Проаналізуйте класифікацію професійної етики. 3. Дайте пояснення, на що спрямовані всі види професійної етики.
3	Тема 1.3. МОРАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ Моральний розвиток особистості та основні його індикатори: рівень розвитку моральної свідомості, рівень етичності поведінки, рівень етичності спілкування та міжособистісних стосунків. Теорія морального розвитку особистості Л. Колберга. Методи діагностики та коригування рівня морального розвитку особистості. Розвиток навичок етичної поведінки. Опанування засадами етичного спілкування. Побудова етичних міжособистісних стосунків.

	Завдання на самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Охарактеризуйте основні індикатори морального розвитку особистості. 2. Визначте рівні і стадії морального розвитку особистості за Л. Колбергом. 3. Проаналізуйте методи коригування рівня морального розвитку особистості.
4	Тема 2.1. КОДЕКСИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ Характеристика “Етичного кодексу психолога”, що діє в Україні: зміст, структура, система рекомендацій практичного та морально-етичного характеру. Порівняльний аналіз етичних кодексів інших професійних об'єднань українських психологів: Етичний кодекс Всеукраїнської Психодіагностичної Асоціації (ВПА); Етичний кодекс Української Спілки Психотерапевтів (УСП), Етичний кодекс психологів-консультантів Української Асоціації психологічного консультування та травмотерапії (АПКТ). Завдання на самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Прокоментуйте розділ Етичного кодексу психолога “Відповідальність”. 2. Проаналізуйте зміст розділу Етичного кодексу психолога “Компетентність”. 3. Охарактеризуйте розділ Етичного кодексу психолога “Захист інтересів клієнтів”.
5	Тема 2.2. КОДЕКСИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПСИХОЛОГІВ США, КАНАДИ І АВСТРАЛІЇ Характеристика етичного кодексу Американської Психологічної Асоціації (АПА). Порівняльний аналіз кодексів професійної етики психологів США, Канади і Австралії. Спільне, відміне і специфічне в розглянутих етичних кодексах. Завдання на СРС: Дати відповіді на запитання: 1. Охарактеризуйте розділи етичного кодексу АПА. 2. Проаналізуйте універсальні етичні стандарти професійної діяльності психологів США, Канади і Австралії. 3. Розкрийте специфічні етичні норми професійної діяльності психологів, наявні в розглянутих кодексах. Тема 2.3. КОДЕКСИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПСИХОЛОГІВ КРАЇН ЄВРОПИ Характеристика етичного кодексу Європейської Асоціації Психотерапії (ЄАП). Порівняльний аналіз кодексів професійної етики психологів країн Європи (Франція, Німеччина, Великобританія, Нідерланди, Словенія, Іспанія, Швейцарія). Спільне, відміне і специфічне в розглянутих етичних кодексах. Завдання на СРС: Дати відповіді на запитання: 1. Охарактеризуйте розділи етичного кодексу ЄАП. 2. Проаналізуйте універсальні етичні стандарти професійної діяльності психологів країн Європи. 3. Розкрийте специфічні етичні норми професійної діяльності психологів країн Європи.
6	Тема 3.1. ПРОФЕСІЙНІ РИЗИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ Професійні та етичні ризики психологічної професії Етичні та професійні проблеми обумовлені складностями професійної діяльності та професійного становлення і розвитку. Етичні та професійні проблеми обумовлені особистісними характеристиками психолога. Етичні проблеми психолога, обумовлені очікуваннями та поведінкою клієнтів, замовників психологічних послуг та оточуючого середовища. Завдання на самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Основні етичні проблеми і парадокси в діяльності психолога: їх соціальні та особистісні витоки. 2. Моральний образ психолога в свідомості оточення. 3. Етичні проблеми консультативної діяльності психолога.

7	Тема 3.2. ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГА Етичні стандарти проведення психологічних досліджень: дослідницькі обов'язки; поінформована згода; звітування про результати; публікація. Рекомендовані компоненти етичної поведінки для психологів-дослідників. Принципи доброчесності при оформленні результатів психологічних досліджень Завдання на СРС: Дати відповіді на запитання: 1. Поясніть значення стандарту проведення досліджень “поінформована згода”. 2. Охарактеризуйте компоненти етичної поведінки психологів-дослідників. 3. Проаналізуйте принципи доброчесності при оформленні результатів психологічних досліджень. Тема 3.3. ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ АКТИВНОСТІ ПСИХОЛОГА Професійний імідж психолога та зміцнення авторитету психології в суспільстві. Етика ділової культури у роботі психолога. Етичні засади ведення психологом особистих та професійних сторінок у сучасних соціальних мережах. Етика висвітлення психологом соціально-чутливих тем представникам ЗМІ. Етичні засади публічних заяв, промов, прямих ефірів, вебінарів. Профілактика неетичної поведінки психолога в установах і організаціях. Завдання на СРС: Дати відповіді на запитання: 1. Поясніть, у чому полягає етика висвітлення психологом соціально-чутливих тем представникам ЗМІ. 2. Визначте основні детермінанти професійного іміджу психолога. 3. Розкрийте етичні засади активності психолога у соціальних мережах.
---	--

5.2. Семінарські заняття

Основним завданням циклу семінарських занять є посилення у здобувачів освіти:

- розуміння теоретичного матеріалу;
- вміннь формулювати самостійні судження, відстоювати власні погляди, аргументуючи їх на основі наукових фактів та регламентуючих документів;
- умінь та навичок самостійної роботи з підготовки до безпосередньої участі в семінарі-обговоренні.

№	Назва теми семінару та перелік основних питань (питання для поточного контролю та завдання на самостійну роботу)
1	Тема 1.2. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЯК ГАЛУЗЬ ПРИКЛАДНОЇ ЕТИКИ <i>Мета:</i> систематизувати та закріпити знання студентів про суспільне значення професійної етики та її взаємозв'язок з іншими науками. Питання для обговорення: 1. Професійна етика в суспільстві та її взаємозв'язок з іншими науками. 2. Класифікація професійної етики. 3. Духовний і практичний аспекти професійної етики. 4. Особливості етики різних професій. 5. Поняття етичної проблеми (дилеми). 6. Найбільш поширені чинники виникнення складних етичних проблем (дилем). Завдання на самостійну роботу студентів: 1. Сформулюйте соціальні функції, які виконують морально-професійні кодекси. 2. Проаналізуйте класифікацію професійної етики. 3. Дайте пояснення, на що спрямовані всі види професійної етики
2	Тема 1.3. МОРАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ <i>Мета:</i> систематизувати та закріпити знання здобувачів освіти про моральний розвиток особистості, а також про методи його діагностики і коригування. Питання для обговорення: 1. Моральний розвиток особистості та основні його індикатори.

	2. Визначте поняття “рівень розвитку моральної свідомості”. 3. Розкрийте поняття “рівень етичності поведінки”. 4. Визначте поняття “рівень етичності спілкування”. 5. Розкрийте поняття “рівень етичності міжособистісних стосунків”. 6. Охарактеризуйте предконвенційний рівень морального розвитку особистості. 7. Проаналізуйте конвенційний рівень морального розвитку особистості. 8. Охарактеризуйте постконвенційний рівень морального розвитку особистості. 9. Зовнішні і внутрішні чинники детермінації етичності поведінки людини. 10. Вплив світогляду на етичність поведінки особистості. 11. Причини прояву людиною моральнісної слабості. 12. Роль міжособистісних стосунків у вдосконаленні етичної поведінки. 13. Вплив економічних чинників на етичність поведінки особистості. 14. Методи діагностики рівня морального розвитку особистості. 15. Методи коригування рівня морального розвитку особистості. Завдання на самостійну роботу: 1. Охарактеризуйте основні індикатори морального розвитку особистості. 2. Визначте рівні і стадії морального розвитку особистості за Л. Колбергом. 3. Проаналізуйте методи коригування рівня морального розвитку особистості. 4. Обґрунтуйте зв'язок між світоглядом, моральнісними цінностями і поведінкою особистості. 3. Визначте причини прояву особистістю моральнісної слабості.
3	Тема 2.1. КОДЕКС ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ УКРАЇНСЬКИХ ПСИХОЛОГІВ <i>Мета:</i> систематизувати та закріпити знання студентів про структуру і зміст етичних кодексів українських психологів. Питання для обговорення: 1. Характеристика “Етичного кодексу психолога”, що діє в Україні: зміст, структура. 2. Система рекомендацій кодексу практичного та морально-етичного характеру. 3. Порівняльний аналіз етичних кодексів професійних об'єднань українських психологів: • Етичний кодекс Всеукраїнської Психодіагностичної Асоціації (ВПА). • Етичний кодекс Української Спілки Психотерапевтів (УСП). • Етичний кодекс психологів-консультантів української Асоціації психологічного консультування та травмотерапії (АПКТ). Завдання на самостійну роботу студентів: 1. Порівняйте розділи етичних кодексів психолога “Відповідальність”. 2. Порівняйте розділи етичних кодексів психолога “Компетентність”. 3. Порівняйте розділи етичних кодексів психолога “Захист інтересів клієнтів”.
4	Тема 2.2. КОДЕКС ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПСИХОЛОГІВ США, КАНАДИ І АВСТРАЛІЇ <i>Мета:</i> систематизувати та закріпити знання здобувачів освіти про структуру і зміст етичних кодексів психологів США, Канади і Австралії. Питання для обговорення: 1. Характеристика етичного кодексу Американської Психологічної Асоціації (АПА). 2. Порівняльний аналіз розглянутих кодексів професійної етики психологів України та США. 3. Аналіз кодексу професійної етики психологів Канади. 4. Аналіз кодексу професійної етики психологів Австралії. 5. Спільне, відміне і специфічне в розглянутих етичних кодексах. Завдання на самостійну роботу: 1. Охарактеризуйте розділи етичного кодексу Американської Психологічної Асоціації. 2. Охарактеризуйте розділи кодексу професійної етики психологів Канади й Австралії. 3. Проаналізуйте універсальні етичні стандарти професійної діяльності психологів Канади і Австралії. 4. Розкрийте специфічні етичні норми професійної діяльності психологів, наявні в розглянутих кодексах.

	Тема 2.3. КОДЕКСИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПСИХОЛОГІВ КРАЇН ЄВРОПИ <i>Мета:</i> систематизувати та закріпити знання здобувачів освіти про структуру і зміст етичних кодексів психологів країн Європи. Питання для обговорення: 1. Характеристика етичного кодексу Європейської Асоціації Психотерапії (ЄАП). 2. Аналіз етичного кодексу психологів Франції. 3. Аналіз етичного кодексу психологів Німеччини. 4. Аналіз етичного кодексу психологів Великобританії. 5. Аналіз етичного кодексу психологів Нідерландів. 6. Аналіз етичного кодексу психологів Словенії. 7. Аналіз етичного кодексу психологів Іспанії. 8. Аналіз етичного кодексу психологів Швейцарії. 9. Спільне, відміне і специфічне в розглянутих етичних кодексах. Завдання на самостійну роботу: 1. Охарактеризуйте розділи розглянутих етичних кодексів країн Європи. 2. Проаналізуйте універсальні етичні стандарти професійної діяльності психологів Франції, Німеччини, Великобританії. 3. Проаналізуйте універсальні етичні стандарти професійної діяльності психологів Нідерландів, Словенії, Іспанії, Швейцарії. Розкрийте специфічні етичні норми професійної діяльності психологів цих країн
5	Тема 3.1. ПРОФЕСІЙНІ РИЗИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ <i>Мета:</i> систематизувати та закріпити знання студентів про професійні ризики в професії психолога. Питання для обговорення: 1. Професійні та етичні ризики психологічної професії. 2. Етичні та професійні проблеми обумовлені складностями професійної діяльності та професійного становлення і розвитку. 3. Етичні та професійні проблеми обумовлені особистісними характеристиками психолога. 4. Етичні проблеми психолога, обумовлені очікуваннями та поведінкою клієнтів. 5. Етичні проблеми психолога, обумовлені очікуваннями та поведінкою замовників психологічних послуг. 6. Етичні проблеми психолога, обумовлені очікуваннями та поведінкою оточення. Завдання на самостійну роботу студентів: 1. Основні етичні проблеми і парадокси в діяльності психолога: їх соціальні та особистісні витоки. 2. Моральний образ психолога в свідомості оточення. 3. Етичний кодекс психолога як практичний порадаєник та орієнтир в його професійній діяльності.
6	Тема 3.2. ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГА <i>Мета:</i> систематизувати та закріпити знання студентів про суспільне значення допомагаючих професій та етичні засади дослідницької діяльності психолога. Питання для обговорення: 1. Етичні стандарти проведення психологічних досліджень. 2. Рекомендовані компоненти етичної поведінки психологів-дослідників. 3. Дослідницькі зобов'язання психолога. 4. Етичні принципи і етичні проблеми в проведенні психологічної діагностики. 5. Проблема інтерпретації отриманих результатів та інформування клієнта чи замовника. 6. Етика звітування та оприлюднення (публікації) результатів досліджень. 7. Етичні правила проведення наукової дискусії. Завдання на самостійну роботу студентів: 1. Поясніть, у чому полягає фахова компетентність психолога-дослідника. 2. Розкрийте етичні принципи психолога-дослідника при проведенні діагностичних процедур. 3. Морально-етичні принципи психолога-дослідника при виконанні наукової діяльності.

	Тема 3.3. ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ АУТИВНОСТІ ПСИХОЛОГА <i>Мета:</i> розвинути здатність майбутніх психологів до етичної комунікації у професійній діяльності. Питання для обговорення: 1. Професійний імідж психолога та зміцнення авторитету психології в суспільстві. 2. Етика ділової культури у роботі психолога. 3. Етичні засади ведення психологом особистих та професійних сторінок у сучасних соціальних мережах. 4. Етика висвітлення психологом соціально-чутливих тем представникам ЗМІ. 5. Етичні засади публічних заяв, промов, прямих ефірів, вебінарів. 6. Профілактика неетичної поведінки психолога в установах і організаціях. Завдання на самостійну роботу студентів: 1. Визначте основні детермінанти професійного іміджу психолога. 2. Розкрийте етичні засади активності психолога у соціальних мережах. 3. Проаналізуйте публічний виступ сімейного психолога на телебаченні або публікацію інтерв'ю з його участю на предмет дотримання норм етики професійної діяльності.
--	---

6. Самостійна робота здобувача освіти

Здобувачі освіти самостійно опрацьовують питання за всіма темами навчальної програми.

Використання методів самостійної роботи здобувачів вищої освіти по осмисленню та засвоєнню матеріалу передбачає самостійний пошук інформації, підготовку доповідей на семінари, аналіз дотичних конкретних ситуацій, самодіагностику рівня розвитку професійної моральності.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, а також з регламентуючими документами з етичних засад професійної діяльності.

Види самостійної роботи здобувача освіти:

- самостійне опрацювання тем занять – 72 год.;
- підготовка до аудиторних занять – 12 год.;
- виконання домашньої контрольної роботи – 10 год.;
- підготовка до екзамену – 30 год.

Загалом – 124 год.

№	Теми для самостійного опрацювання (завдання на самостійну роботу)
1	Тема 1.1. ПРИКЛАДНА ЕТИКА ТА ЇЇ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ МОРАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ Прикладна етика як нова форма моральної регуляції соціального життя. Основні напрями прикладної етики. Підходи до аналізу моральних проблем, що застосовуються в прикладній етиці. Підхід з позиції моральних прав (деонтологічний). Підхід з точки зору справедливості. Концепції справедливості. Підхід з позиції загальної користі (утилітаристський), складнощі його застосування. Утилітаризм правила. Утилітаризм вчинку. Завдання самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Поясніть, у чому полягає деонтологічний підхід до прийняття тичних рішень. 2. Визначте особливості відомих вам концепцій справедливості. 3. Охарактеризуйте складнощі застосування теорії утилітаризму.
2	Тема 1.2. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЯК ГАЛУЗЬ ПРИКЛАДНОЇ ЕТИКИ Професійна етика в суспільстві та її взаємозв'язок з іншими науками. Класифікація професійної етики. Духовний і практичний аспекти професійної етики. Особливості етики різних професій. Поняття етичної проблеми (дилеми). Найбільш поширені чинники виникнення складних етичних проблем (дилем).

	Завдання самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Сформулюйте соціальні функції, які виконують морально-професійні кодекси. 2. Проаналізуйте класифікацію професійної етики. 3. Дайте пояснення, на що спрямовані всі види професійної етики.
3	Тема 1.3. МОРАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ Моральний розвиток особистості та основні його індикатори: рівень розвитку моральної свідомості, рівень етичності поведінки, рівень етичності спілкування та міжособистісних стосунків. Теорія морального розвитку особистості Л. Колберга. Методи діагностики та коригування рівня морального розвитку особистості. Розвиток навичок етичної поведінки. Опанування засадами етичного спілкування. Побудова етичних міжособистісних стосунків. Завдання на самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Охарактеризуйте основні індикатори морального розвитку особистості. 2. Визначте рівні і стадії морального розвитку особистості за Л. Колбергом. 3. Проаналізуйте методи коригування рівня морального розвитку особистості.
4	Тема 2.1. КОДЕКСИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПСИХОЛОГІВ В УКРАЇНІ Характеристика “Етичного кодексу психолога”, що діє в Україні: зміст, структура, система рекомендацій практичного та морально-етичного характеру. Порівняльний аналіз етичних кодексів інших професійних об'єднань українських психологів: Етичний кодекс Всеукраїнської Психодіагностичної Асоціації (ВПА); Етичний кодекс Української Спілки Психотерапевтів (УСП), Етичний кодекс психологів-консультантів Української Асоціації психологічного консультування та травмотерапії (АПКТ). Завдання на самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Прокоментуйте розділ Етичного кодексу психолога “Відповідальність”. 2. Проаналізуйте зміст розділу Етичного кодексу психолога “Компетентність”. 3. Охарактеризуйте розділ Етичного кодексу психолога “Захист інтересів клієнтів”.
5	Тема 2.2. КОДЕКСИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПСИХОЛОГІВ США, КАНАДИ І АВСТРАЛІЇ Характеристика етичного кодексу Американської Психологічної Асоціації (АПА). Порівняльний аналіз кодексів професійної етики психологів США, Канади і Австралії. Спільне, відміне і специфічне в розглянутих етичних кодексах. Завдання на самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Охарактеризуйте розділи етичного кодексу АПА. 2. Проаналізуйте універсальні етичні стандарти професійної діяльності психологів США, Канади і Австралії. 3. Розкрийте специфічні етичні норми професійної діяльності психологів, наявні в розглянутих кодексах.
6	Тема 2.3. КОДЕКСИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПСИХОЛОГІВ КРАЇН ЄВРОПИ Характеристика етичного кодексу Європейської Асоціації Психотерапії (ЄАП). Порівняльний аналіз кодексів професійної етики психологів країн Європи (Франція, Німеччина, Великобританія, Нідерланди, Словенія, Іспанія, Швейцарія). Спільне, відміне і специфічне в розглянутих етичних кодексах. Завдання на самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Охарактеризуйте розділи етичного кодексу ЄАП. 2. Проаналізуйте універсальні етичні стандарти професійної діяльності психологів країн Європи.

	3. Розкрийте специфічні етичні норми професійної діяльності психологів країн Європи.
7	Тема 3.1. ПРОФЕСІЙНІ РИЗИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ Професійні та етичні ризики психологічної професії Етичні та професійні проблеми обумовлені складнощами професійної діяльності та професійного становлення і розвитку. Етичні та професійні проблеми обумовлені особистісними характеристиками психолога. Етичні проблеми психолога, обумовлені очікуваннями та поведінкою клієнтів, замовників психологічних послуг та оточуючого середовища. Завдання на самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Основні етичні проблеми і парадокси в діяльності психолога: їх соціальні та особистісні витоки. 2. Моральний образ психолога в свідомості оточення. 3. Етичні проблеми консультативної діяльності психолога.
8	Тема 3.2. ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГА Допомагаючі професії в системі професій “людина-людина”. Етичні стандарти проведення психологічних досліджень: дослідницькі обов'язки; поінформована згода; звітування про результати; публікація. Рекомендовані компоненти етичної поведінки для дослідників у допомагаючих професіях. Завдання на самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Розкрийте відмінність допомагаючих професій від професій “людина-людина”. 2. Поясніть значення стандарту проведення досліджень “поінформована згода”. 3. Охарактеризуйте компоненти етичної поведінки дослідників допомагаючих професій
9	Тема 3.3. ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ АКТИВНОСТІ ПСИХОЛОГА Професійний імідж психолога та зміцнення авторитету психології в суспільстві. Етика ділової культури у роботі психолога. Етичні засади ведення психологом особистих та професійних сторінок у сучасних соціальних мережах. Етика висвітлення психологом соціально-чутливих тем представникам ЗМІ. Етичні засади публічних заяв, промов, прямих ефірів, вебінарів. Профілактика неетичної поведінки психолога в установах і організаціях. Завдання на самостійну роботу: Дати відповіді на запитання: 1. Поясніть, у чому полягає етика висвітлення психологом соціально-чутливих тем представникам ЗМІ. 2. Визначте основні детермінанти професійного іміджу психолога. 3. Розкрийте етичні засади активності психолога у соціальних мережах.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг здобувача освіти складають: робота на семінарських заняттях, вчасні виконання і здача домашньої контрольної роботи. Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Відвідуваність і виконання завдань

Здобувачам освіти важливо відвідувати лекції, оскільки на них висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал в обсязі достатньому для опанування ними навчальної дисципліни, що надасть їм змогу краще підготуватись до семінарських занять і в цілому опанувати дану дисципліну. Відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь здобувачів освіти в семінарських заняттях є обов'язковою. Пропуск семінарського заняття не дає їм можливість отримати бали у семестровий рейтинг. Разом з тим, здобувач освіти, який пропустив семінарські заняття з поважної причини і має необхідний документ, що підтверджує відсутність (наприклад, довідку від лікаря), може здати підготовлену доповідь

викладачу під час консультацій або під час перерви у навчальному занятті і отримати не більше половини максимального вагомого балу, який передбачений за участь в навчальному занятті. Графік консультацій, доступний на сайті кафедри психології і педагогіки, але викладач сам призначає здобувачам освіти час консультації в індивідуальному порядку.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни, яка є доступною з особистого кабінету здобувача освіти в системі «Кампус», гугл класі або на сайті кафедри психології і педагогіки.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, пов'язаних з навчанням. Бажано, щоб на семінарському занятті здобувач освіти використовував підготовлені ним письмові нотатки з питань заняття.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст тем навчальної дисципліни «Професійна етика психолога». Тематика лекцій наведена у робочій програмі дисципліни.

Комп'ютерне забезпечення. При підготовці до занять, а також безпосередньо на семінарських заняттях здобувачі вищої освіти користуються комп'ютерами для таких видів роботи: оформлення доповідей; пошуку інформації з мережі Internet; демонстрації презентацій; виконання гугл-тестів.

На семінарських заняттях здобувачі освіти поглиблюють і розширюють знання з етики професійної діяльності психолога. При цьому використовуються такі **методи**, як активне слухання, обговорення етичних кодексів в малих групах, аналіз сумнівних з етичної точки зору конкретних ситуацій, резюмування. Тематика семінарських занять наведена у робочій програмі дисципліни. Під час семінарських занять викладач резюмує сильні і слабкі місця в їхніх доповідях, вказує на помилки, якщо такі є, а також відповідає на додаткові питання здобувачів освіти з теми семінарського заняття.

Форми поточного контролю: усне опитування, виступ здобувача вищої освіти із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні та вирішенні етичних дилем на семінарських заняттях, робота в групах.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів вищої освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагиату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачі освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

PCO з дисципліни, семестровий контроль з якої передбачений у формі заліку, для заочної форми навчання розробляється за типом PCO-1 і включає оцінювання заходів поточного контролю з дисципліни впродовж семестру. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться на основі рейтингової системи відповідно ПОЛОЖЕННЯ про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2022.pdf

Поточний контроль: опитування за темою семінарських занять, виконання модульної контрольної роботи.

Семестровий контроль: Екзамен.

Здобувач освіти отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь у семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача освіти. Здобувачі, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, на останньому за розкладом занятті з дисципліни в семестрі викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання з дисципліни **Професійна етика психолога** наведено у Додатку 1.

Здобувач освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення його з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю: зарахування усіх документів, які передбачає даний силабус, мінімальна позитивна оцінка 60 балів.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам вищої освіти:

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи здобувачів освіти з навчальним матеріалом протягом навчального семестру.

Вивчення дисципліни проводиться згідно існуючої методики організації навчального процесу у закладах вищої освіти, що передбачає питому вагу самостійної роботи здобувачів освіти.

Вибір форм і методів самостійної роботи, питань, що виносяться на самостійне вивчення, а також навчальних завдань здійснюється викладачем в залежності від конкретних умов навчання, запитів здобувачів освіти, змісту і методики організації семінарських і практичних занять.

Лекції проводяться з використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії). Під час лекції здобувачу освіти варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, стереотипи, про які розповідатиме викладач. Якщо здобувач освіти буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст і застосує його при підготовці до семінару чи практичного заняття, то обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Головними завданнями семінарських занять є розвиток у здобувачів освіти умінь працювати з науковою та навчальною психолого-педагогічною літературою, готувати доповіді, формулювати та відстоювати власну позицію, приймати активну участь у тематичній дискусії. Готуючись до семінарського заняття, здобувач освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений здобувач освіти не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач освіти не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо здобувач освіти не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним із важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки.

Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи здобувача освіти і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри психології і педагогіки, кандидатом психологічних наук, професором ***Винославською Оленою Василівною***

Ухвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки (протокол № 14 від 14.05.2025 р.)

Погоджено Методичною комісією ФСП (протокол № 4 від 24.06.2025 р.)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання
(для здобувачів вищої освіти заочної форми)

Рейтинг здобувача освіти з дисципліни «Професійна етика психолога» складається з балів, що отримуються за:

1. Результати роботи на семінарах.
2. Якість виконання модальної контрольної роботи.
3. Екзамен.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських заняттях . Ваговий бал – **6**. Максимальна кількість балів за роботу на семінарах складає:

$$6 \text{ балів} \times 6 \text{ сем.} = 36 \text{ балів}$$

Результати роботи на семінарах оцінюються за критеріями:

Презентація повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді; активна участь у дискусії з питань семінарського заняття; висловлення власної позиції з дискусійних питань, слушне доповнення відповідей інших учасників семінару у процесі дискусії	6
Презентація логічно викладеної доповіді; участь у дискусії з питань семінарського заняття; висловлення власної позиції з дискусійних питань, доповнення відповідей інших учасників семінару у процесі дискусії	5
Презентація доповіді за темою семінару; не дуже активна участь у дискусії з питань семінарського заняття без доповнень відповідей інших учасників семінару.	3-4
Презентація доповіді з помилками; не дуже активна участь у дискусії з питань семінарського заняття.	1-2
Відсутність презентації доповіді. Ухилення від участі у дискусії з питань семінарського заняття.	0

2. Написання модульної контрольної роботи. Ваговий бал – **14**. Максимальна кількість балів за виконання здобувачем освіти модульної контрольної роботи складається з кількості правильних відповідей на 14 тестових завдань (ваговий бал – 1):

$$1 \text{ бал} \times 14 \text{ тестових завдань} = 14 \text{ балів}$$

Критерії оцінювання:

Правильна відповідь на тестове завдання	1
Неправильна відповідь на тестове завдання	0

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RC = 36 + 14 = 50 \text{ балів}$$

Екзаменаційна складова шкали дорівнює 50% від **R**, а саме:

$$RE = 50 \text{ балів}$$

Таким чином рейтингова шкала кредитного модуля складає **R = RC + RE = 100 балів**.

Необхідною умовою допуску до екзамену є рейтинг (**Rc**) не менше 50% від **RC**, тобто **25 балів**.

3. Екзамен: екзаменаційна контрольна робота проводиться у письмовій формі протягом 90 хвилин.

Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань за тематичними розділами курсу.
Ваговий бал кожного питання – 25.

Приклади:

Екзаменаційне завдання № 1

1. Охарактеризуйте основні відмінності між мораллю і правом.
2. Проаналізуйте зміст розділів етичного кодексу Європейської Асоціації Психологів.

Екзаменаційне завдання № 2

1. Розкрийте особливості офіційної і керуючої ідеологій.
2. Прокоментуйте фахову компетентність психолога-консультанта.

Критерії екзаменаційного оцінювання:

Повна, чітка, викладена в логічній послідовності відповідь на питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення здобувача освіти не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником і додатковою літературою; висловлення здобувачем освіти власної позиції щодо дискусійних проблем, якщо такі порушуються у питанні.	19-25
Відповідь на питання, але не зовсім повна або не достатньо чітка, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення здобувача освіти з матеріалом лекцій і підручника; певні неточності у відповіді.	13-18
Достатньо поверхова відповідь на питання; суттєві помилки у відповіді.	6-12
Неправильна відповідь на питання, що свідчить про незнання відповідного навчального матеріалу, але намагання висловити власне розуміння суті поставленого питання;.	1-5
Відсутність відповіді.	0

Таблиця 1

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою

Кількість балів	Оцінка
95 – 100	Відмінно
85 – 94	Дуже добре
75 – 84	Добре
65 – 74	Задовільно
60 – 64	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Орієнтовний перелік питань до екзамену

1. Розкрийте науковий зміст понять “етика” і “мораль”.
2. Поясніть відмінність між основними напрямками етичних досліджень.
3. Охарактеризуйте проблеми, які досліджує соціальна (інституціональна) етика.
4. Охарактеризуйте основні відмінності між мораллю і правом.
5. Поясніть, чи є все законне моральним?
6. Визначте основні особливості мови моралі.
7. Поясніть, у чому полягає деонтологічний підхід до прийняття етичних рішень.
8. Визначте особливості відомих вам концепцій справедливості.
9. Охарактеризуйте складнощі застосування теорії утилітаризму.
10. Сформулюйте соціальні функції, які виконують морально-професійні кодекси.
11. Проаналізуйте класифікацію професійної етики.
12. Дайте пояснення, на що спрямовані всі види професійної етики.
13. Охарактеризуйте основні індикатори морального розвитку особистості.
14. Визначте рівні і стадії морального розвитку особистості за Л. Колбергом.
15. Проаналізуйте методи коригування рівня морального розвитку особистості.
16. Обґрунтуйте зв'язок між світоглядом, моральнісними цінностями і поведінкою особистості.
17. Розкрийте особливості офіційної і керуючої ідеологій.
18. Визначте причину прояву особистістю моральнісної слабості.
19. Розкрийте особливості вербального і невербального спілкування в роботі психолога.
20. Визначте поняття конгруентності.
21. Поясніть значення активного слухання у професійному спілкуванні психолога.
22. Розкрийте правила побудови етичних міжособистісних стосунків психолога з клієнтом.
23. Визначте чинники виникнення міжособистісної привабливості-непривабливості.
24. Охарактеризуйте механізми взаємовпливу в міжособистісних стосунках.
25. Розкрийте значення етичних настановлень у професійній діяльності практичного психолога.
26. Проаналізуйте етичні засади професійної кооперації психологів.
27. Поясніть, у чому полягає єдність моральних і не-моральних компонентів у професійній діяльності психолога.
28. Прокоментуйте розділ Етичного кодексу психолога “Відповідальність”.
29. Проаналізуйте зміст розділу Етичного кодексу психолога “Компетентність”.
30. Охарактеризуйте розділ Етичного кодексу психолога “Захист інтересів клієнтів”.
31. Охарактеризуйте розділи етичного кодексу АПА.
32. Проаналізуйте універсальні етичні стандарти професійної діяльності психологів США, Канади і Австралії.
33. Розкрийте специфічні етичні норми професійної діяльності психологів, наявні в розглянутих кодексах.
34. Охарактеризуйте розділи етичного кодексу ЄАП.
35. Проаналізуйте універсальні етичні стандарти професійної діяльності психологів країн Європи.
36. Розкрийте специфічні етичні норми професійної діяльності психологів країн Європи.
37. Основні етичні проблеми і парадокси в діяльності психолога: їх соціальні та особистісні витoki.
38. Моральний образ психолога в свідомості оточення.
39. Етичний кодекс психолога як практичний поради́ник та орієнтир в його професійній діяльності.
40. Розкрийте відмінність допомагаючих професій від професій “людина-людина”.
41. Поясніть значення стандарту проведення досліджень “поінформована згода”.
42. Охарактеризуйте компоненти етичної поведінки дослідників допомагаючих професій.

43. Прокоментуйте фахову компетентність психолога-консультанта.
44. Проаналізуйте етичні принципи психолога-консультанта при проведенні корекційної та терапевтичної діяльності.
45. Поясніть, якою має бути особистісна етична позиція психолога при проведенні консультативної діяльності.
46. Охарактеризуйте професійну та етичну позицію психолога при роботі з дітьми та їх батьками.
47. Проаналізуйте професійну та етичну позицію психолога при роботі з підлітками та їхніми батьками.
48. Обґрунтуйте професійну та етичну позицію психолога при роботі з сім'ями, в яких є діти різного віку.
49. Визначте професійну та етичну позицію психолога в роботі з клієнтами зрілого віку, що перебувають в кризовому стані.
50. Розкрийте вимоги до професійної та етичної позиції психолога при роботі з клієнтами похилого віку.
51. Поясніть специфіку роботи психолога з різними віковими категоріями клієнтів.
52. Поясніть, у чому полягає етика висвітлення психологом соціально-чутливих тем представникам ЗМІ.
53. Визначте основні детермінанти професійного іміджу психолога.
54. Розкрийте етичні засади активності психолога у соціальних мережах.